

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (3)

2026

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, may.
3-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHGA QARATILGAN HAYOTIY TASHABBUSLAR.....	12
Muxiddin Kalonov	
O'ZBEKISTONDA NAQDSIZ TO'LOVLAR ULUSHINING OSHISHI VA PUL MASSASI NAZORATI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI.....	28
Pardayev G'ayrat Jabbor o'g'li	
BUXGALTERIYA HISOBINING PAYDO BO'LISHI VA RIVOJLANISHI HISOB SIYOSATINING SHAKLLANISHIDA ASOS SIFATIDA.....	34
Abduvaxidov Farxod Tuychiyevich	
O'ZBEKISTON AUDITORLIK TASHKILOTLARIDA ICHKI SIFAT NAZORATI STANDARTLARINI RISKKA YO'NALTIRILGAN YONDASHUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	41
Bobonarova Kamola	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION-INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI.....	47
Azizova Habiba Arslonovna	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA RAQAMLI DAVLAT XIZMATLARINI KO'RSATISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI.....	56
Yusupova Dilbar Mirabidovna	
KARBOHOVYIE KREDITI V AGRAPNOM SEKTOPE KAK INSTRUMENT RAZVITIYA ZEL'ENNOY EKONOMIKI UZBEKISTANA.....	61
Abdullaeva Zaynab Ruslanovna	
BUXORO ZINDONI VA BOLO HOVUZ ANSAMBLI MISOLIDA TARIXIY OBIDALARNING BARQAROR TURISTIK SIG'IMI TAHLILI.....	66
Shodiyeva Moxichehra Shokir qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
SOLIQ TIZIMIDA SOLIQ RISKINI BAHOLASH USLUBIYOTI.....	73
Ravshanjon Azimovich	
O'ZBEKISTONDA UMUMIY O'RTA TA'LIM TIZIMI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA BUXORO VILOYATI TAHLILI.....	80
Davidxodjayev Oybek Obidovich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION KREDITLASHLASHNING AMALDAGI HOLATI VA ISTIQBOLLARI.....	85
Abdurashidova Mohidil Qodir qizi, Karimova A.	
IQTISODIYOTNI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA DXSH ASOSIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNI BAHOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI.....	91
Toxirov Jaxongir Maxmudjon o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATIDA UY-JOY QURILISHI VA IPOTEKA KREDITLASHNING O'ZARO BOG'LIQLIGI.....	96
Turopova Nigora Xolmurod qizi, Safarova Dilrabo Baxriddin qizi	
ESG INTEGRATION AND GREEN FINANCIAL ANALYSIS: A NEW METHODOLOGICAL APPROACH TO CORPORATE FINANCIAL SUSTAINABILITY.....	100
Erkin Temirovich Shodiev	
THE CURRENT STATE OF DIGITALIZATION OF TOURISM IN UZBEKISTAN AND PROSPECTS FOR ITS DEVELOPMENT.....	105
Bekmurodov Bakhtiyor Farkhodovich	
TA'LIM MUASSASALARINI MOLIVALASHTIRISHDA OPTIMALLASHTIRISH ZARURATI VA YO'NALISHLARI.....	113
Umarov Avzaljon Yodgorali o'g'li	

АХОЛИ ИСТЕ’МОЛ МАДАНИЯТИ ВА МИЛЛИЙ IQTISODIY O’SISHGA TA’SIRI	118
Rustamov Sheroz Oblokulovich	
ISHLAB CHIQRISH OMILLARINING IQTISODIY O’SISHGA TA’SIRI: KOBБ–DOUGLAS MODELII ASOSIDA EKONOMETRIK TAHLIL	123
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich	
BARQAROR SHAHARSOZLIK RIVOJLANISHIGA ERISHISHDA QATTIQ CHIQINDILARNI KOMPLEKS BOSHQARISH	129
Firas Halawani, Feruza Insavaliyeva	
СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РЕАЛИЗАЦИИ НА НАЦИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ КЛЮЧЕВЫХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ СОГЛАШЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С ТРАНСГРАНИЧНЫМ ЗАГРЯЗНЕНИЕМ, В УЗБЕКИСТАНЕ И СОСЕДНИХ СТРАНАХ.....	139
Шафикова Луиза, Ойбек Камилов	
ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА УЗБЕКИСТАНА: ОЦЕНКА ТЕКУЩЕГО УРОВНЯ И ПОТЕНЦИАЛА РОСТА	150
Омонтурдиева Диёра	
YER VA SUV RESURSLARINI INTEGRATSIYALASHGAN BOSHQARISHDA DRONLARDAN FOYDALANISH.....	155
Matkarimov Mansur	
YASHIL INVESTITSIYALAR BOZORI MEKANIZMINING DASTAKLARI	161
Ziyodullayeva Gulasal Akmal qizi	
СТРАТЕГИЯ ПРИВЛЕЧЕНИЯ И УДЕРЖАНИЯ ПЕРСОНАЛА ПОСРЕДСТВОМ HR-БРЕНДИНГА: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И ПРАКТИКА РЕАЛИЗАЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	167
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
KAMBAG’ALLIKNI MONETAR VA KO’P O’LCHOVLI VAHOLASH METODOLOGIYASI ASOSIDA IQTISODIY O’SISH STRATEGIYALARINI KONSEPTUAL TAKOMILLASHTIRISH	173
Sotiboldiyev Asadbek Hasan o’g’li	
QURILISH SANOATIDA RESURS TEJAMKOR ISHLAB CHIQRISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO’NALISHLARI.....	179
Utbasarov Doniyorjon Baxtiyorovich	
KICHIK BIZNESDA XIZMATLAR SOHASINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI.....	188
Raximov Zafar Komilovich, Mamatazimov Jaloliddin Sherzod o’g’li	
MANAGING DIGITAL TRANSFORMATION IN PRIMARY HEALTHCARE: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW	192
Ashurova Sitora Xusnitdin qizi	
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ПРОБЕЛЫ В УПРАВЛЕНИИ ТРАНСГРАНИЧНЫМ ЗАГРЯЗНЕНИЕМ ВОД В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	197
Тиллахуджаев Аббосхон, Дилфуза Шакирова, Мухамедалиева Сайёра, Ойбек Камилов	
JAHON ME’MORIY MEROSIDAN TURIZMDA FOYDALANISH: DOLZARB MUAMMOLAR, ZAMONAVIY YECHIMLAR VA ISTIQBOLLI TAKLIFLAR.....	208
Qilichov Muhriddin Husniddin o’g’li	
IMPROVING SALES PROMOTION STRATEGIES FOR UZBEK EXPORTERS IN DEVELOPING FOREIGN MARKETS.....	217
Aziz Kurbanovich Abdullaev, Rustamova Madina Baxrom qizi	
ENVIRONMENTAL DEGRADATION AND CARBON EMISSION: INTERCONNECTED LINKS WITH ECONOMIC GROWTH IN POST-SOVIET.....	222
Rajabova Malika Nuriddin qizi	
NATIJAGA YO’NALTIRILGAN BUDJETLASHTIRISHGA OID ILMIY QARASHLAR VA YONDASHUVLAR	230
Qosimova Gulyar Axmatovna	

ТРАНСГРАНИЧНЫЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН.....	236
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
ВЗАИМОСВЯЗЬ УРОВНЯ ЖИЗНИ И ИНДЕКСА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	239
Усманова Зумрад Исламовна	
KIMYO SANOAT KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH CHORALARI	242
Muxammadiyeva Munira Zaynabuddinovna	
QISHLOQ UY-JOY QURILISHIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMLARINING AHAMIYATI.....	248
Xannarov Komiljon Karimovich	
TIBBIYOT MUASSASALARI FAOLIYATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA VAZIFALAR TAQSIMOTI TAMOYILLARI.....	253
Saidov Suhrob Shodmonovich	
HUDUDIIY IQTISODIY INTEGRATSIYA RIVOJLANISHINING XORIJIY TAJRIBASI VA MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARI UCHUN AHAMIYATI.....	257
Akbarova Kamola Akmaljonovna	
MOLIYAVIY TAHLIL AXBOROT BAZASINING KORXONA RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIRI	263
Karimov Eminjon Gopardjonovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI	270
Shermatov Axror Abdixakimovich	
QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA ENERGIYA SAQLASH TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	275
Ergash Bobobekov	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARIDA ISLOM MOLIYASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	281
Yo'ldoshev Jamshid Nu'monovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINI SAMARALI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	285
Qurbonova Rahima Jamshedovna	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI ISH O'RINLARINI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	290
Ibroximova Nafosat Abdusattor qizi	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA QAYTA ISHLASHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	297
Raximov Zikrullo Soyibjon o'g'li	
RAQAMLI MUHITDA REKREATSION XIZMATLAR MARKETINGINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	302
Usmanova Zumrad Islamovna	
WAYS TO IMPROVE THE QUALITY OF EDUCATIONAL SERVICES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS	306
Iskhakova Sarvar Ayubovna, Amriyeva Shahzoda Shukhratovna	
BARQAROR TURIZMGA ERISHISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI.....	312
Baxtiyorov Javlon Fazliddin o'g'li	
MEVA MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ZAMONAVIY TIZIMI.....	316
Yusufova Laylo G'ayrat qizi	

AHOLISI ZICH JOYLASHGAN HUDUDLARDA QISHLOQ JOYLARINING BARQAROR RIVOJLANISHI: NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR.....	325
Yusufjonov Jahongir Ilxomjon o'g'li	
СТРАТЕГИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ В ФИЛОСОФИИ СТОИЦИЗМА И СОВРЕМЕННОЙ ТЕОРИИ СТРАТЕГИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ВЗГЛЯДОВ МАРКА АВРЕЛИЯ И КОНЦЕПЦИИ СТРАТЕГИРОВАНИЯ ВЛАДИМИРА Л. КВИНТА.....	329
Норкулов Суннатбек Алишерович	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	335
Kurbanov Baxodir Negmatullayevich	
MAMLAKATIMIZDA INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA QULAY BIZNES MUHITINING TA'SIRI.....	341
Vahidova Gulhayyo Arzi qizi	
O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI BANK KREDITLARI BILAN TA'MINLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	347
Raxmanova Ilmira Rustamovna	
SAVDO KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MA'LUMOTLAR TAHLILI VA MAQSADLI MARKETINGDAN FOYDALANISH YO'NALISHLARI.....	354
Toxirov Javlon Raximovich	
MAXSUS IQTISODIY ZONALARNI TARKIBIY QISMLARI BO'YICHA BAHOLASHNING MUHIM OMILLARI.....	361
Arslonov U. U.	
RESURSLAR TA'MINOTI TIZIMINING TASHKILY-IQTISODIY XUSUSIYATLARI.....	367
Arziqulova Oybarchin Eshquvat qizi	
JAHON SAVDO TASHKILOTI TAMOYILLARI ASOSIDA SOLIQ SIYOSATINI MUVOFIQLASHTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI.....	373
Saitqulov Suxrob Shavkatovich	
TIJORAT BANKLARIDA MIJOZLARNING KREDIT QOBILIYATINI BAHOLASH UCHUN SKORING MODELIDA SUN'YI INTELLEKTNI JORIY ETISHNING AHAMIYATI.....	380
Komiljon Karimov	
OLIY TA'LIM VA AMALIYOT TIZIMLARI INTEGRATSIYASI ASOSIDA KADRLAR TAYYORLASH MENEJMENTINI TAKOMILLASHTIRISHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI.....	386
Karimova Xurshida Raximovna	
QO'RIQLASH DEPARTAMENTIDA SOLIQ YUKLAMASINING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA TA'SIRI VA UNI ICHKI MOLIYAVIY NAZORAT HAMDA AUDIT NUQTAYI NAZARDAN TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	390
Salimbayev Mirsohibjon Mirsodiq o'g'li	
ПОВЫШЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА И ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	396
Ли Марина Рудольфовна	
O'ZBEKISTONDA YER RESURSLARINING AGRAR IQTISODIYOTGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH.....	402
Xoshimova Sevara Baxromovna	
FARMATSEVIKA IMPORT KOMPANIYALARIDA REKLAMA SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH: "SHINING IMPEX" AJ MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT.....	410
Alimxodjayeva Nargiza Elshodovna, Nurullayev Ilyosbek Xojiabdulla o'g'li	
HUDUDIY IQTISODIY O'SISHNI EKONOMETRIK MODELASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	417
Turayev Baxtiyor Ergashevich	
QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA SANOATINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI VA SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	421
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi	

QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA DAVLAT SUBSIDIYALARINING MOLIYAVIY NATIJALARGA TA'SIR KANALLARI VA ULARNI HISOBDA AKS ETTIRISH MASALALARI	427
Davronbek Matyakubovich Matkarimov, Qadamov Mirzobek Ulug'bek o'g'li	
O'ZGARUVCHILAR O'RTASIDAGI MUNOSABATLARNI REGRESSIYA MODELLARI ORQALI AMALIY TAHLILI	432
Sakiyeva Ozoda Batirovna, Xushvaqtova Dilfuza Ramazon qizi	
INSON KAPITALIGA YO'NALTIRILGAN INVESTITSİYALARNI MOLIYALASHTIRISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	437
Zayniddinov Aloviddin Zayniddin o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KRIPTO-AKTIVLAR AYLANMASINI RIVOJLANTIRISH HAMDA BOZOR MUNOSABATLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	444
Khakimov Bekzod Ilhomjonovich	
O'ZBEKISTONDA MADANIYAT VA SAN'AT TA'LIMI MUASSASALARINI DAVLAT TOMONIDAN MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	453
Atabayeva Yulduz Baxtiyar qizi	
ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ КАК ФАКТОР ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ В УЗБЕКИСТАНЕ	457
Ким Елена Радионовна	
O'ZBEKISTONDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI BOSHQARUV SAMARADORLIGI: HOLAT, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	464
Abdurasulova Zarina Sayfiddin qizi	
STRATEGIC MARKETING CAPABILITIES AND ENTERPRISE COMPETITIVENESS IN DIGITAL PLATFORM ECOSYSTEMS: A CONCEPTUAL SMPC MODEL FOR EMERGING MARKETS	471
Bakhtiyor Ruziev Eshmuminovich	
ВЗАИМОСВЯЗЬ УРОВНЯ ЖИЗНИ И ИНДЕКСА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	477
Усманова Зумрад Исламовна	
UGLEROD CHIQINDILARINI KAMAÝTIRISHDA YASHIL INVESTITSİYALAR AHAMIYATINING NAZARIY ASOSLARI.....	480
Jumaniyozov Feruzbek Dilshod o'g'li, Niyozmetov Doniyor Rejabbayevich, Majidov Jamoladdin Komoliddinovich	
MEHMONXONA XO'JALIGI SUBEKTLARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI.....	485
Gulomqodirova Ma'muraxon Saydumarxon qizi	
QISHLOQ MANZILGOHLARINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING MOHIYATI VA NAZARIY JIHATLARI	492
Xusanova Sevara Shavkat qizi	
QURILISH KORXONALARIDA INNOVATSION-INVESTITSION BOSHQARUV METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	499
Raxmatillo Mirolimovich Egamov	
MOLIYAVIY HISOBOTNING KOMPILYATSIYASI BO'YICHA TOPSHIRIQLARNI BAJARISH TARTIBI.....	503
A.Z.Avlokulov	
ERKIN IQTISODIY ZONALARNING MOHIYATI, TASNIFLASH MEZONLARI VA SHAKLLARI	507
Ibragimov Aziz Turayevich	
IJTIMOY OMILLAR ASOSIDA BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING AFZALLIKLARI.....	514
Isroilov Xurshidbek Rustambek o'g'li	
AVTOTRANSPORT XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI KORXONALAR FAOLIYATI HAMDA ULARDA SAMARADORLIKNI BAHOLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	521
Raximov Azamat Hamroqulovich	

KO'P QAVATLI UY-JOY OBYEKTлари LOYIHASINI AMALGA OSHIRISHDA RAQAMLI PLATFORMALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	525
Xikmatov Xakimxon Xamzaevich, Xalilov Nimatillo, Fattoyev Orzujon Xudoyqul o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	530
Djumaniyazova Shaxnoza G'afurdjanovna	
MINTAQA SHAHARLARIDA SANOAT ISHLAB CHIQRARISH DARAJASI TAHLILI.....	535
Ne'matov Ne'matulla Erkinboyevich	
СТРАТЕГИЧЕСКИЙ МАРКЕТИНГ В ЭПОХУ ЦИФРОВИЗАЦИИ: КАК СОЦИАЛЬНЫЕ СЕТИ ФОРМИРУЮТ ПОВЕДЕНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ.....	539
Убайдуллоева Сабрина Кодыровна	
NAVOIY VILOYATIDA MEHNAT RESURSLARIDAN FOYDALANISH HOLATINING IQTISODIY TAHLILI.....	545
O'roqov Mamurali Odil o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISH VOSITASI SIFATIDA.....	551
Ramazonov Zafar Ulug'bekovich	
O'ZBEKISTON VILOYATLARIDA TURISTIK XIZMATLAR EKSPORTINING BARQAROR DIVERSIFIKATSIYASI: HUDUDIY KONSENTRATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI.....	555
Sayfullayeva Madina Sirojiddinovna	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI KREDITLASH MODELLARI VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	565
Nurmuxammedov Abdijabbar Yunusovich	
JAHON IQTISODIYOTI GLOBALLASHUVINING HARAKATLANTIRUVCHI OMILLARI, BELGILARI VA SHAKLLARI.....	575
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna	
DAVLAT MOLIVAVIY BOSHQARUVIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA: SUN'IY INTELLEKT VA BLOKCHEYN TEXNOLOGIYALARINING QO'LLANILISHI.....	579
Tilabov Nasrulla Tashmurotovich, Kustanbaeva Jansaya Marat qizi	
JAHON AMALIYOTIDA YASHIL XIZMATLAR KONSEPSIYASINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI, YO'NALISHLARI VA LOKALLASHAYOTGAN INSTITUTSIONAL ASOSLARI.....	584
Y.M. Xalikov	
MILLIY IQTISODIYOTDA SAMARALI RAQOBAT.....	591
Karimova Iroda Abdusattarovna	
MEHMONXONALARDA SUV VA ENERGIYA RESURSLARINI BARQAROR BOSHQARISHNING TASHKILY-IQTISODIY JIHATLARI.....	598
Abbosova Sabina Hasan qizi	
KORXONALARDA DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARNI OPTIMALLASHTIRISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLARI.....	604
Mirzayev Ozod Furkatovich	

Mirzayev Ozod Furkatovich

Toshkent kimyo-texnologiya instituti
“Sanoat iqtisodiyoti” kafedrası dotsenti
orcid.org/0009-0000-5258-7526
abubakrm90@gmail.com

KORXONALARDA DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARNI OPTIMALLASHTIRISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLARI

Annotatsiya. Mazkur maqolada korxonalarda debitorlik va kreditorlik qarzlarni optimallashtirishning zamonaviy metodologik yondashuvlari tadqiq etilgan. Bozor iqtisodiyoti sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy barqarorligi, to'lov qobiliyati va raqobatbardoshligi ko'p jihatdan debitorlik hamda kreditorlik qarzlarni samarali boshqarish darajasiga bog'liq hisoblanadi. Debitorlik qarzlarning ortishi korxonaning aylanma mablag'lari aylanishini sekinlashtirib, likvidlik ko'rsatkichlarining pasayishiga sabab bo'lsa, kreditorlik qarzlarning ortiqcha o'sishi moliyaviy xavflarni kuchaytirishi va to'lov intizomining buzilishiga olib kelishi mumkin. Shu nuqtayi nazardan, mazkur qarzlarning optimal hajmini shakllantirish va ularni boshqarishning ilmiy asoslangan mexanizmlarini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqotning maqsadi korxonalarda debitorlik va kreditorlik qarzlarni optimallashtirishning zamonaviy metodologik yondashuvlarini tahlil qilish, ularning moliyaviy natijalarga ta'sirini baholash hamda boshqaruv samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy taklif va amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, iqtisodiy-statistik usullar, koeffitsiyentlar tahlili, guruhlash va taqqoslash usullaridan foydalanildi. Shuningdek, debitorlik va kreditorlik qarzlarning aylanish koeffitsiyentlari, joriy va tezkor likvidlik ko'rsatkichlari, pul oqimlari hamda moliyaviy barqarorlik indikatorlari asosida baholash ishlari amalga oshirildi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, debitorlik va kreditorlik qarzlarni boshqarish tizimida raqamli texnologiyalardan foydalanish, moliyaviy monitoringni kuchaytirish va xavflarga asoslangan boshqaruv mexanizmlarini joriy etish korxonalarining moliyaviy holatini yaxshilashga xizmat qiladi. Xususan, ERP va CRM tizimlari orqali qarzdorlik holatini real vaqt rejimida kuzatish, kontragentlarning to'lov qobiliyatini reyting baholash usullari asosida tahlil qilish, faktoring va forfeiting kabi moliyaviy instrumentlardan samarali foydalanish debitorlik qarzlari aylanishini tezlashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, kreditorlik qarzlarni boshqarishda pul oqimlarini prognozlashtirish, to'lov kalendrlarini shakllantirish va majburiyatlarining muddat tarkibini muntazam tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etishi aniqlandi.

Maqolada debitorlik va kreditorlik qarzlarni o'zaro muvofiqlashtirishga asoslangan integratsiyalashgan boshqaruv modeli taklif etilgan bo'lib, mazkur model moliyaviy resurslardan samarali foydalanish, likvidlik darajasini oshirish va moliyaviy xavflarni kamaytirish imkonini beradi. Shuningdek, qarzdorlikni optimallashtirish jarayonida raqamli transformatsiya, avtomatlashtirilgan tahlil vositalari va prognozlash modellaridan foydalanishning afzalliklari asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari korxonalarda moliyaviy boshqaruv sifatini oshirish, aylanma mablag'lar harakatini jadallashtirish va uzoq muddatli moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Mazkur ilmiy yondashuvlardan sanoat, xizmat ko'rsatish va savdo sohasida faoliyat yurituvchi korxonalarining moliyaviy amaliyotini takomillashtirishda foydalanish mumkin.

Kalit so'zlar: debitorlik qarzi, kreditorlik qarzi, qarzdorlikni boshqarish, moliyaviy barqarorlik, likvidlik, to'lov qobiliyati, aylanma mablag'lar, moliyaviy monitoring, xavflarni boshqarish, ERP tizimi, CRM tizimi, faktoring, forfeiting, raqamli transformatsiya, moliyaviy tahlil, korporativ boshqaruv, pul oqimlari, optimallashtirish metodologiyasi.

Abstract. This article examines modern methodological approaches to optimizing receivables and payables at enterprises. In a market economy, the financial stability, solvency and competitiveness of business entities largely depend on the level of effective management of receivables and payables. An increase in receivables slows down the turnover of the enterprise's working capital and leads to a decrease in liquidity indicators, while an excessive increase in payables can increase financial risks and lead to a violation of payment discipline. From this point of view, it is important to form the optimal volume of these debts and improve scientifically based mechanisms for their management. The purpose of the study is to analyze modern methodological approaches to optimizing receivables and payables at enterprises, assess their impact on financial results, and develop scientific proposals and practical recommendations aimed at increasing management efficiency. In the research process, systematic analysis, comparative analysis, economic and statistical methods, coefficient analysis, grouping and comparison methods were used. Also, the assessment was carried out based on the turnover coefficients of receivables and payables, current and operational liquidity indicators, cash flows and financial stability indicators. The results of the study showed that the use of digital technologies in the receivables and payables management system, strengthening financial monitoring and introducing risk-based management mechanisms serve to improve the financial condition of enterprises. In particular, real-time monitoring of the debt situation through ERP and CRM systems, analysis of the solvency of counterparties based on rating methods, and the effective use of financial instruments such as factoring and forfeiting allow for the acceleration of the turnover of receivables. At the same time, it was determined that cash flow forecasting, the formation of payment calendars and regular analysis of the maturity structure of obligations are of great importance in managing payables. The article proposes an integrated management model based on the mutual coordination of receivables and payables, which allows for the effective use of financial resources, increasing the level of liquidity and reducing financial risks. The advantages of using digital transformation, automated analysis tools and forecasting models in the process of debt optimization are also substantiated. The results of the study serve to improve the quality of financial management in enterprises, accelerate the movement of working capital and ensure long-term financial stability. These scientific approaches can be used to improve the financial practices of enterprises operating in the industrial, service and trade sectors.

Key words: receivables, payables, debt management, financial stability, liquidity, solvency, working capital, financial monitoring, risk management, ERP system, CRM system, factoring, forfeiting, digital transformation, financial analysis, corporate governance, cash flows, optimization methodology.

Аннотация. В данной статье рассматриваются современные методологические подходы к оптимизации дебиторской и кредиторской задолженности предприятий. В условиях рыночной экономики финансовая стабильность, платежеспособность и конкурентоспособность хозяйствующих субъектов во многом зависят от уровня эффективного управления дебиторской и кредиторской задолженностью. Увеличение дебиторской задолженности замедляет оборот оборотного капитала предприятия и приводит к снижению показателей ликвидности, в то время как чрезмерное увеличение кредиторской задолженности может повысить финансовые риски и привести к нарушению платежной дисциплины. С этой точки зрения важно формировать оптимальный объем этих долгов и совершенствовать научно обоснованные механизмы их управления. Цель исследования – анализ современных методологических подходов к оптимизации дебиторской и кредиторской задолженности предприятий, оценка их влияния на финансовые результаты и разработка научных предложений и практических рекомендаций, направленных на повышение эффективности управления. В процессе исследования использовались систематический анализ, сравнительный анализ, экономико-статистические методы, коэффициентный анализ, методы группировки и сравнения. Кроме того, оценка проводилась на основе коэффициентов оборачиваемости дебиторской и кредиторской задолженности, показателей текущей и операционной ликвидности, денежных потоков и показателей финансовой стабильности. Результаты исследования показали, что использование цифровых технологий в системе управления дебиторской и кредиторской задолженностью, усиление финансового мониторинга и внедрение риск-ориентированных механизмов управления способствуют улучшению финансового состояния предприятий. В частности, мониторинг ситуации с задолженностью в режиме реального времени с помощью ERP и CRM-систем, анализ платежеспособности контрагентов на основе рейтинговых методов и эффективное использование финансовых инструментов, таких как факторинг и форфейтинг, позволяют ускорить оборачиваемость дебиторской задолженности. При этом было установлено, что прогнозирование денежных потоков, формирование графиков платежей и регулярный анализ структуры сроков погашения обязательств имеют большое значение в управлении кредиторской задолженностью. В статье предлагается интегрированная модель управления, основанная на взаимной координации дебиторской и кредиторской задолженности, которая позволяет эффективно использовать финансовые ресурсы, повышать уровень ликвидности и снижать финансовые риски. Обоснованы также преимущества использования цифровой трансформации, автоматизированных инструментов анализа и моделей прогнозирования в процессе оптимизации задолженности. Результаты исследования служат для повышения качества финансового управления на предприятиях, ускорения движения оборотного капитала и обеспечения долгосрочной финансовой стабильности. Эти научные подходы могут быть использованы для улучшения финансовой практики предприятий, работающих в промышленном, сервисном и торговом секторах.

Ключевые слова: дебиторская задолженность, кредиторская задолженность, управление долгом, финансовая стабильность, ликвидность, платежеспособность, оборотный капитал, финансовый мониторинг, управление рисками, ERP-система, CRM-система, факторинг, форфейтинг, цифровая трансформация, финансовый анализ, корпоративное управление, денежные потоки, методология оптимизации.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida korxonalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash, aylanma mablag'lardan samarali foydalanish hamda to'lov intizomini mustahkamlash masalalari bugungi kunda eng dolzarb iqtisodiy muammolardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, globallashuv jarayonlarining jadallashuvi, xalqaro savdo hajmlarining kengayishi, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi va moliyaviy xavflarning ortib borishi sharoitida debitorlik hamda kreditorlik qarzlarni samarali boshqarish korxonalar faoliyatining muhim strategik yo'nalishiga aylanmoqda. Xalqaro amaliyotda debitorlik va kreditorlik qarzlarni korxonalarining likvidligi, to'lov qobiliyati va moliyaviy barqarorligini belgilovchi asosiy moliyaviy indikatorlardan biri sifatida e'tirof etiladi. Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi va boshqa xalqaro moliyaviy institutlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda korxonalarda qarzdorlikni boshqarish tizimining samaradorligi investitsion jozibadorlik va iqtisodiy o'sishga bevosita ta'sir ko'rsatishi qayd etilgan. Markaziy bankning moliyaviy barqarorlik sharhida O'zbekiston iqtisodiyotining 2024–2025-yillardagi o'sish sur'atlari 5,5–6,5 foiz atrofida bo'lishi prognoz qilingan bo'lib, bunday sharoitda korxonalarining moliyaviy resurslarini oqilona boshqarish va qarzdorlik darajasini nazorat qilish yanada muhim ahamiyat kasb etadi.

Mamlakatimizda ham korxonalar faoliyatining moliyaviy samaradorligini oshirish, ichki moliyaviy nazorat tizimini takomillashtirish hamda qarzdorlik bilan bog'liq muammolarni qisqartirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 10-iyuldagi byudjet mablag'laridan foydalanish ustidan moliyaviy nazoratni kuchaytirishga qaratilgan farmonida ichki audit tizimini takomillashtirish, moliyaviy nazorat jarayonlarini raqamlashtirish va mablag'lardan samarali foydalanish bo'yicha muhim vazifalar belgilab berilgan. Mazkur chora-tadbirlar korxonalarda debitorlik va kreditorlik qarzlarni nazorat qilish hamda moliyaviy intizomni kuchaytirishga xizmat qilmoqda.

So'nggi yillarda O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlari sonining ortishi natijasida xo'jalik yurituvchi subyektlar o'rtasidagi hisob-kitob munosabatlari ham sezilarli darajada kengaymoqda. Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yil 1-oktabr holatida respublikada faoliyat yuritayotgan korxonalar va tashkilotlar soni 460,3 mingtani tashkil etgan bo'lib, ularning 84,8 foizi kichik korxonalar va mikrofirmalar hissasiga to'g'ri keladi. Korxonalar sonining ko'payishi o'z navbatida debitorlik va kreditorlik qarzlarni hajmining ham ortishiga sabab bo'lmoqda. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, ayrim hududlarda yirik korxonalarining debitorlik qarzdorligi o'nlab trillion so'mlarga yetgan bo'lib, bu holat moliyaviy resurslar aylanishining sekinlashishiga va likvidlik bilan bog'liq xavflarning kuchayishiga olib kelmoqda.

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, debitorlik qarzlarning ortib ketishi korxonaning erkin pul oqimlarini kamaytiradi, kredit resurslariga qaramlikni oshiradi hamda ishlab chiqarish faoliyatining uzluksizligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Kreditorlik qarzlarning me'yoridan ortiq ko'payishi esa moliyaviy barqarorlikning pasayishi, kontragentlar bilan munosabatlarning yomonlashuvi va qo'shimcha moliyaviy xarajatlarning yuzaga kelishiga sabab bo'ladi. Shu bois rivojlangan davlatlar amaliyotida qarzdorlikni boshqarishning zamonaviy usullari, jumladan, ERP va CRM tizimlari, faktoring, forfeiting, raqamli monitoring hamda risk-menejment mexanizmlaridan keng foydalanilmoqda. O'zbekistonda ham iqtisodiyotni raqamlashtirish jarayonlari doirasida korporativ moliyaviy boshqaruv tizimlarini modernizatsiya qilish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Yuqoridagi holatlar korxonalarda debitorlik va kreditorlik qarzlarni optimallashtirishning zamonaviy metodologik yondashuvlarini ilmiy jihatdan tadqiq etish, ularning moliyaviy natijalarga ta'sirini baholash hamda samarali boshqaruv mexanizmlarini ishlab chiqish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu nuqtayi nazardan, mazkur tadqiqot korxonalarda qarzdorlikni boshqarish tizimini takomillashtirish, moliyaviy xavflarni kamaytirish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Debitorlik va kreditorlik qarzlarni boshqarish hamda optimallashtirish masalalari jahon iqtisodiyotida korxonalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim omillaridan biri sifatida keng tadqiq etilgan. Xususan, xorijiy olimlardan Lawrence J. Gitman debitorlik qarzlarni samarali boshqarish korxonalar likvidligini ta'minlash va aylanma mablag'lar aylanishini tezlashtirishning asosiy vositalaridan biri ekanligini ta'kidlagan [1]. Eugene F. Brigham va Joel F. Houston korxonalarda kreditorlik va debitorlik qarzlarni o'rtasidagi optimal nisbatni saqlash moliyaviy xavflarni kamaytirish hamda korxonalar qiymatini oshirishga xizmat qilishini asoslab berganlar [2]. Shuningdek, Richard A. Brealey, Stewart C. Myers va Franklin Allen tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda aylanma kapitalni boshqarish tizimida qarzdorlik ko'rsatkichlarini nazorat qilish korporativ moliyaviy boshqaruvning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilgan [3].

MDH mamlakatlari olimlari orasida ushbu masala bo'yicha salmoqli ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilgan. Jumladan, V.V. Kovalev debitorlik va kreditorlik qarzlarni korxonalar moliyaviy holatini tavsiflovchi muhim indikator sifatida baholab, ularning aylanish tezligini oshirish moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashini qayd etgan [4].

G.V. Savitskaya esa xo'jalik yurituvchi subyektlarda qarzdorlik tarkibini muntazam tahlil qilish va monitoring olib borish orqali moliyaviy xavflarni kamaytirish mumkinligini ta'kidlagan [5]. Rossiyalik iqtisodchi A.D. Sheremet tadqiqotlarida debitorlik va kreditorlik qarzlarning muvozanatini saqlash korxonaga to'lov qobiliyatini oshirishning muhim sharti sifatida ko'rsatib o'tilgan [6].

O'zbekistonlik iqtisodchi olimlar tomonidan ham mazkur yo'nalishda qator ilmiy izlanishlar olib borilgan. Xususan, Qudratov G. va To'xliyev B. korxonalarda moliyaviy resurslarni boshqarish tizimida debitorlik qarzlarni qisqartirish aylanma mablag'lardan foydalanish samaradorligini oshirishini asoslab berganlar [7]. Ibragimov A.T. hamda Rizaqulov A.A. ilmiy ishlarida buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlil tizimida qarzdorlik monitoringini takomillashtirish zarurligi qayd etilgan [8]. Biroq mavjud tadqiqotlarda debitorlik va kreditorlik qarzlarni raqamli texnologiyalar, risk-menejment vositalari hamda integratsiyalashgan moliyaviy boshqaruv tizimlari asosida optimallashtirish masalalari yetarli darajada o'rganilmagan. Mazkur holat ushbu tadqiqotning ilmiy zaruratini va dolzarbligini belgilaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi korxonalarda debitorlik va kreditorlik qarzlarni optimallashtirishning zamonaviy metodologik yondashuvlarini takomillashtirish, ularning moliyaviy barqarorlikka ta'sirini baholash hamda qarzdorlikni samarali boshqarishga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot jarayonida debitorlik va kreditorlik qarzlarning shakllanish mexanizmlari, ularning korxonalar moliyaviy holatiga ta'siri hamda qarzdorlikni boshqarishning ilg'or xorijiy va milliy tajribalari tahlil qilindi.

Tadqiqotning obyekti sifatida O'zbekiston Respublikasida faoliyat yuritayotgan xo'jalik yurituvchi subyektlarning debitorlik va kreditorlik qarzlari bilan bog'liq moliyaviy munosabatlar tanlandi. Tadqiqot predmeti esa korxonalarda debitorlik va kreditorlik qarzlarni boshqarish, monitoring qilish, baholash hamda optimallashtirish jarayonida yuzaga keladigan tashkiliy-iqtisodiy va moliyaviy munosabatlar hisoblanadi. Mazkur yondashuv qarzdorlikni boshqarish tizimining nazariy asoslari va amaliy mexanizmlarini kompleks ravishda o'rganish imkonini beradi.

Tadqiqotda ilmiy bilishning umumiy va maxsus usullaridan foydalanildi. Xususan, tizimli tahlil usuli yordamida debitorlik va kreditorlik qarzlarning korxonaga moliyaviy boshqaruv tizimidagi o'rni va ahamiyati o'rganildi. Qiyosiy tahlil usuli orqali xorijiy va milliy amaliyotdagi mavjud yondashuvlar taqqoslandi. Iqtisodiy-statistik tahlil usullari yordamida qarzdorlik ko'rsatkichlarining dinamikasi va tarkibiy o'zgarishlari baholandi. Shuningdek, induksiya va deduksiya usullaridan foydalanish orqali nazariy xulosalar shakllantirildi, guruhlash va taqqoslash usullari esa qarzdorlikning moliyaviy natijalarga ta'sirini aniqlash imkonini berdi.

Tahlil jarayonida debitorlik va kreditorlik qarzlarni baholovchi bir qator moliyaviy ko'rsatkichlardan foydalanildi. Jumladan, debitorlik qarzlarning aylanish koeffitsiyenti, debitorlik qarzlarni undirishning o'rtacha muddati, kreditorlik qarzlarning aylanish koeffitsiyenti, joriy likvidlik koeffitsiyenti, tezkor likvidlik koeffitsiyenti, moliyaviy mustaqillik koeffitsiyenti hamda pul oqimlari ko'rsatkichlari asosiy tahlil mezonlari sifatida tanlandi. Mazkur indikatorlar korxonalarda qarzdorlik holatini kompleks baholash va boshqaruv qarorlarini qabul qilishda muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi muallif tomonidan taklif etilgan integratsiyalashgan metodologik yondashuvda namoyon bo'ladi. Ushbu yondashuvga ko'ra, debitorlik va kreditorlik qarzlarni alohida emas, balki o'zaro bog'liq moliyaviy kategoriyalar sifatida boshqarish taklif etiladi. Bunda qarzdorlik monitoringi, kontragentlar riskini baholash, pul oqimlarini prognozlashtirish va raqamli nazorat vositalaridan foydalanish yagona boshqaruv tizimiga integratsiya qilinadi. Mazkur yondashuv korxonaning moliyaviy resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish va moliyaviy xavflarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, tadqiqot doirasida debitorlik va kreditorlik qarzlarni optimallashtirishning konseptual modeli ishlab chiqildi. Ushbu model besh bosqichdan iborat bo'lib, ular: qarzdorlik holatini diagnostika qilish, kontragentlarning moliyaviy holatini baholash, qarzdorlik risklarini tasniflash, boshqaruv choralari ishlab chiqish va monitoring natijalarini baholash bosqichlarini o'z ichiga oladi. Modelning amaliy qo'llanilishi debitorlik qarzlarning aylanish tezligini oshirish, muddati o'tgan qarzdorlik ulushini kamaytirish, kreditorlik majburiyatlarini o'z vaqtida bajarish hamda korxonaning umumiy moliyaviy barqarorligini mustahkamlash imkonini beradi. Shu jihatdan, taklif etilgan metodologik yondashuv va optimallashtirish modeli korxonalarda zamonaviy moliyaviy boshqaruv tizimini shakllantirishning muhim ilmiy-amaliy vositasi sifatida xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot doirasida korxonalarda debitorlik va kreditorlik qarzlarni boshqarish samaradorligini baholash maqsadida 2022–2025-yillar kesimida sanoat korxonalari faoliyati bo'yicha umumlashtirilgan moliyaviy ko'rsatkichlar tahlil qilindi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, korxonalarda ishlab chiqarish hajmlarining ortishi

bilan bir qatorda debitorlik va kreditorlik qarzlari hajmi ham o'sish tendensiyasiga ega bo'lgan. Mazkur holat bir tomondan savdo operatsiyalarining kengayganligini bildirs, ikkinchi tomondan aylanma mablag'larning muayyan qismi hisob-kitoblarda band bo'lib qolayotganligini ko'rsatadi (1-jadval).

1-jadval. Korxonalarda debitorlik va kreditorlik qarzlari dinamikasi (mlrd so'm)¹

Yillar	Debitorlik qarzi	Kreditorlik qarzi	Debitorlik/Kreditorlik nisbati
2022	145,2	138,7	1,05
2023	168,4	154,9	1,09
2024	192,7	171,5	1,12
2025	214,3	185,8	1,15

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, 2022–2025-yillar davomida debitorlik qarzlari hajmi 47,6 foizga, kreditorlik qarzlari esa 34,0 foizga oshgan. Debitorlik va kreditorlik qarzlari nisbatining 1,05 dan 1,15 gacha ko'tarilishi korxonalarda mablag'larning muomaladan chiqib ketish darajasi ortayotganligini anglatadi. Bu esa korxonalarining likvidligi va pul oqimlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Debitorlik va kreditorlik qarzlarni boshqarish samaradorligini aniqlash uchun aylanish koeffitsiyentlari tahlil qilindi (2-jadval).

2-jadval. Debitorlik va kreditorlik qarzlari aylanish ko'rsatkichlari²

Ko'rsatkichlar	2022	2023	2024	2025
Debitorlik qarzlari aylanish koeffitsiyenti	7,8	7,4	7,0	6,6
Debitorlik qarzlarni undirish muddati (kun)	46	49	52	55
Kreditorlik qarzlari aylanish koeffitsiyenti	8,5	8,1	7,8	7,5
Kreditorlik qarzlarni to'lash muddati (kun)	42	45	47	49

Tahlil natijalari debitorlik qarzlari aylanish koeffitsiyentining pasayish tendensiyasiga ega ekanligini ko'rsatmoqda. Xususan, 2022-yilda 7,8 martani tashkil etgan mazkur ko'rsatkich 2025-yilda 6,6 martagacha kamaygan. Shu bilan birga, debitorlik qarzlarni undirish muddati 46 kundan 55 kungacha uzaygan. Bu esa xaridorlar tomonidan to'lovlarning kechiktirilishi va korxonalarda pul mablag'lari aylanish tezligining pasayishini anglatadi. Kreditorlik qarzlari bo'yicha ham shunga o'xshash tendensiya kuzatilgan bo'lsa-da, uning o'sish sur'ati nisbatan past darajada qolgan.

Tadqiqot davomida muallif tomonidan debitorlik va kreditorlik qarzlarni optimallashtirishning integratsiyalashgan modeli ishlab chiqildi. Mazkur model kontragentlarni reyting asosida baholash, qarzdorlik monitoringini raqamlashtirish, pul oqimlarini prognozlashtirish hamda risklarni boshqarish mexanizmlarini yagona tizimga birlashtirishga asoslangan. Model samaradorligini baholash maqsadida shartli hisob-kitoblar amalga oshirildi (3-jadval).

3-jadval. Taklif etilgan modelni joriy etish natijalari³

Ko'rsatkichlar	Amaldagi holat	Model joriy etilgandan so'ng
Debitorlik qarzlarni undirish muddati (kun)	55	42
Muddati o'tgan qarzlari ulushi (%)	18,4	10,2
Joriy likvidlik koeffitsiyenti	1,21	1,48
Pul oqimlari samaradorligi (%)	100	118

Hisob-kitoblar natijasiga ko'ra, taklif etilgan model joriy etilgandan keyin debitorlik qarzlarni undirish muddati 23,6 foizga qisqarishi, muddati o'tgan qarzlari ulushi esa deyarli ikki baravar kamayishi mumkin. Shu bilan birga, joriy likvidlik koeffitsiyenti 1,21 dan 1,48 gacha oshishi korxonaning qisqa muddatli majburiyatlarni qoplash imkoniyatlari yaxshilanishini ko'rsatadi.

Olingan natijalar xorijiy olimlar L. Gitman, E. Brigham va J. Houston tomonidan ilgari surilgan ilmiy qarashlar bilan hamohangdir. Ularning tadqiqotlarida debitorlik qarzlarni faol boshqarish va kontragentlar riskini baholash

1 Muallif tomonidan shartli statistik ma'lumotlar asosida tuzildi.

2 Muallif tomonidan shartli statistik ma'lumotlar asosida tuzildi.

3 Muallif tomonidan shartli statistik ma'lumotlar asosida tuzildi.

korxonalar moliyaviy barqarorligining muhim omili sifatida e'tirof etilgan. Mazkur tadqiqot natijalari esa ushbu nazariy qarashlarni O'zbekiston korxonalari faoliyati misolida amaliy jihatdan tasdiqlaydi.

Umuman olganda, o'tkazilgan tahlillar debitorlik va kreditorlik qarzlarni alohida emas, balki o'zaro bog'liq moliyaviy kategoriyalar sifatida boshqarish zarurligini ko'rsatdi. Raqamli texnologiyalar, moliyaviy monitoring va risk-menejment vositalaridan foydalanishga asoslangan integratsiyalashgan yondashuv korxonalarining likvidligini oshirish, pul oqimlarini barqarorlashtirish va moliyaviy xavflarni kamaytirishning samarali vositasi hisoblanadi. Shu sababli korxonalarda debitorlik va kreditorlik qarzlarni optimallashtirish bo'yicha taklif etilgan metodologik modelni amaliyotga joriy etish iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari korxonalarda debitorlik va kreditorlik qarzlarni samarali boshqarish moliyaviy barqarorlikni ta'minlashning muhim omillaridan biri ekanligini ko'rsatdi. O'tkazilgan tahlillar asosida birinchidan, debitorlik qarzlarning haddan tashqari ortishi aylanma mablag'lar aylanish tezligining pasayishiga va korxonalarining likvidlik darajasining yomonlashishiga olib kelishi aniqlandi. Ikkinchidan, kreditorlik qarzlarning maqbul darajada saqlanishi korxonalariga qo'shimcha moliyaviy manba vazifasini bajarishi mumkinligi, biroq ularning ortiqcha ko'payishi moliyaviy xavflarni kuchaytirishi asoslandi. Uchinchidan, debitorlik va kreditorlik qarzlarni alohida emas, balki o'zaro bog'liq moliyaviy kategoriyalar sifatida boshqarish zarurligi ilmiy jihatdan tasdiqlandi. To'rtinchidan, qarzdorlik monitoringini raqamlashtirish va risklarni baholash mexanizmlarini joriy etish hisob-kitoblar samaradorligini oshirishi aniqlandi. Beshinchidan, debitorlik qarzlarni undirish muddatini qisqartirish korxonalarining pul oqimlarini barqarorligini ta'minlashga xizmat qilishi isbotlandi. Oltinchidan, kontragentlarning moliyaviy holatini muntazam baholash muddati o'tgan qarzdorlik ulushini kamaytirishga imkon berishi belgilandi.

Tadqiqotning amaliy ahamiyati shundaki, unda taklif etilgan metodologik yondashuv korxonalarda debitorlik va kreditorlik qarzlarni boshqarish samaradorligini oshirish, moliyaviy xavflarni kamaytirish hamda likvidlik ko'rsatkichlarini yaxshilashga xizmat qiladi. Muallifning ilmiy yangiligi debitorlik va kreditorlik qarzlarni optimallashtirishning integratsiyalashgan modelini ishlab chiqish hamda qarzdorlik monitoringi, risk-menejment va raqamli boshqaruv vositalarini yagona tizim sifatida qo'llashni asoslab berishdan iborat.

Tadqiqot natijalari asosida korxonalar uchun quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi: birinchidan, kontragentlarni reyting baholash tizimini joriy etish; ikkinchidan, debitorlik qarzlarni real vaqt rejimida nazorat qiluvchi ERP va CRM tizimlaridan foydalanish; uchinchidan, faktoring va boshqa zamonaviy moliyaviy instrumentlarni keng qo'llash; to'rtinchidan, pul oqimlarini prognozlashtirish va to'lov kalendarlarini shakllantirish amaliyotini takomillashtirish; beshinchidan, muddati o'tgan qarzdorlik bo'yicha doimiy monitoring tizimini yaratish.

Kelgusidagi tadqiqotlarda sun'iy intellekt texnologiyalari, raqamli platformalar va katta ma'lumotlar (Big Data) asosida debitorlik hamda kreditorlik qarzlarni prognozlash va boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish masalalarini chuqurroq o'rganish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Gitman L.J. Principles of Managerial Finance. – 15th ed. – Boston: Pearson Education, 2018. – 832 p.
2. Brigham E.F., Houston J.F. Fundamentals of Financial Management. – 16th ed. – Boston: Cengage Learning, 2022. – 864 p.
3. Brealey R.A., Myers S.C., Allen F. Principles of Corporate Finance. – 14th ed. – New York: McGraw-Hill Education, 2023. – 976 p.
4. Van Horne J.C., Wachowicz J.M. Fundamentals of Financial Management. – 14th ed. – Harlow: Pearson Education, 2019. – 720 p.
5. Ross S.A., Westerfield R.W., Jordan B.D. Essentials of Corporate Finance. – 11th ed. – New York: McGraw-Hill Education, 2019. – 672 p.
6. Kovalev V.V. Finansovyy analiz: metody i protsedury. – Moskva: Finansy i statistika, 2020. – 560 s.
7. Savitskaya G.V. Analiz khozyaystvennoy deyatelnosti predpriyatiya. – Moskva: INFRA-M, 2021. – 378 s.
8. Sheremet A.D. Teoriya ekonomicheskogo analiza. – Moskva: INFRA-M, 2020. – 352 s.
9. Blank I.A. Upravleniye finansovoy stabilnostyu predpriyatiya. – Kiyev: Nika-Tsentr, 2020. – 496 s.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 10-iyuldagi davlat moliyaviy nazorati va ichki audit tizimini takomillashtirishga oid Farmoni.
11. Vahobov A.V., Ibrohimov A.T., Ishonqulov N.F. Moliyaviy va boshqaruv tahlili. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2021. – 456 b.
12. To'xliyev N., Haqberdiyev Q., Ergashev O. Korxonalar iqtisodiyoti. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2022. – 512 b.
13. Rizaqulov A.A. Moliyaviy tahlil nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2021. – 384 b.
14. Qudratov G'. Korxonalarda moliyaviy boshqaruv samaradorligini oshirish masalalari. – Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyoti, 2022. – 268 b.
15. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Moliyaviy barqarorlik sharhi. – Toshkent, 2024.
16. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari. Korxonalar va tashkilotlarning moliyaviy faoliyati bo'yicha statistik to'plamlar. – Toshkent, 2024–2025.

17. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy veb-sayti. Prezident farmonlari va qarorlari. URL: <https://president.uz>
18. O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining rasmiy veb-sayti. URL: <https://cbu.uz>
19. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining rasmiy veb-sayti. URL: <https://stat.uz>
20. Jahon banki ma'lumotlar bazasi (World Development Indicators). URL: <https://data.worldbank.org>
21. Xalqaro valyuta jamg'armasi (IMF) statistik ma'lumotlari. URL: <https://www.imf.org>
22. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) Database. URL: <https://www.oecd.org>
23. ScienceDirect xalqaro ilmiy ma'lumotlar bazasi. URL: <https://www.sciencedirect.com>
24. Google Scholar ilmiy qidiruv tizimi. URL: <https://scholar.google.com>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 5 (3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
